

Екон. науки: зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 1. С. 65–72.

9. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Формування системи економічної стійкості та комплаєнс захисту машинобудівного підприємства. *Економіка: реалії часу*, 2018. № 1 (35). С. 98–106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>

10. Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Цінова політика підприємства та її вплив на ринкову кон'юнктуру та конкурентоспроможність продукції. *Вісник НТУ «ХПІ» : зб. наук. пр. Економ. науки.* Харків : НТУ «ХПІ», 2016. № 27. С. 58–61.

ДЕРЖАВНО-УНІВЕРСИТЕТСЬКА МОДЕЛЬ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Маслак М.В., к.е.н., доцент, докторант

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У нашій країні вже давно вважається за прогресивну норму, що державне фінансування наукових досліджень сприяє збільшенню створення нових знань. У моделі дослідницького університету фінансування НДР пов'язане з освітою та науковою підготовкою. Державне фінансування також призначене для залучення коштів в університетах, з приватного сектору та благодійних джерел, а також від національного та місцевих бюджетів – як правило, на основі відповідності. Державне фінансування підтримує зарплати дослідників, а також придбання обладнання та доступ до приміщень. Певне фінансування надається спеціально для будівництва та/або придбання фізичних приміщень і обладнання. Спільне з університетами виробництво нових знань і освіта збільшує пропозицію вчених, інженерів і технологів, які можуть перетворити результати досліджень на товарні продукти та послуги. У деяких випадках це призводить до створення нових підприємств.

Завдяки такій стандартній моделі державного фінансування наукових дослідження, університети мають змогу отримати ресурси (людей, обладнання,

знання), необхідні для виходу на нові технологічні сфери та стимулювати нові форми відносин із приватним сектором. Завдяки маркетингу та продажам нових продуктів і послуг, а також створенню нових підприємств створюється міцніша національна економіка, яка, у свою чергу, генерує більше доходів від оподаткування, які можна повернути для подальшого фінансування наукових досліджень. Інвестиції венчурного капіталу, як клас активів, створених для комерціалізації інтелектуальних продуктів, забезпечують ресурси для виведення нових продуктів і послуг на ринок.

Слід також відмітити, що процес конкурсного фінансування, який досить широко використовується у вітчизняній практиці, розглядається як заохочення та винагорода за досконалість досліджень. Також вважається, що це зменшує відмінності між дослідницькими установами, оскільки все більше університетів і дослідницьких організацій підвищують свої стандарти як спосіб отримати доступ до конкурсних грантів.

У моделі, що розглядається, існує презумпція, яка значною мірою базується на дослідженнях, спостереженнях і твердженнях щодо особливостей «нової економіки», яка стверджує, що державне фінансування фундаментальних досліджень є основним рушієм розвитку промисловості, забезпечуючи її інноваційність. Тобто інновація виникає в результаті змін у теоретичних і наукових знаннях, створених завдяки дослідницьким відкриттям, керованим цікавістю.

Таким чином, науково обґрунтовані інновації пов'язані зі зростаючою тенденцією в університетах і державних дослідницьких організаціях до встановлення права власності на нові відкриття та винаходи шляхом створення прав інтелектуальної власності, зокрема у формі патентів. Патентування – і пов'язані з ним комерційні можливості для університетів, дослідницьких організацій і дослідників через продаж і ліцензування патентних прав – стало основним напрямком стандартної моделі комерціалізації досліджень.

Наукові інновації також стають важливими у все більшій кількості галузей

промисловості так звані галузі «старої економіки», такі як гірничодобувна промисловість, сільське господарство та промислове виробництво. Наприклад, машинобудування бачить значні можливості для застосування на своїх підприємствах науково обґрунтованих інновацій.

У той час, як часові рамки для фінансування державою наукових досліджень, які будуть реалізовані через продукти та послуги, є тривалими, кошти не просто передаються на багатообіцяючі проекти: важливою частиною стратегії є інвестування та підтримка перспективних осіб, які працюють у відповідних напрямках, кафедри, факультети та центри передового досвіду.

Початок інноваційного проекту, який потребує для свого виконання багато часу, часто здається ризикованим, але виграш від успіху виправдовує підтримку дослідників, які мають наукове бачення та інноваційні ідеї в його сфері. Часто незрозуміло, який аспект дослідницького проекту на ранній стадії буде найважливішим; Фундаментальні дослідження виробляють ряд ідей, і пізніше розробники вибирають з них найбільш цінні у міру появи потреб. Іноді корисність ідей очевидна зразу після їх оприлюднення. Наприклад, деякі ранні роботи зі штучного інтелекту досягли неочікуваного застосування в комп'ютерних іграх, деякі з яких зараз досліджуються для підтримки прийняття рішень та інших професійних цілей, а також для відпочинку.

Разом з тим, у багатьох галузях інновації продовжують ґрунтуватися на змінах у технічних знаннях, тобто в більшій мірі використовуються інженерні інновації, такі як інформаційні та комунікаційні технології, пластмаси, хімічні речовини, матеріали та автомобілі. У цих галузях потреба та можливість постійного розвитку продукту є головною рушійною силою інновацій. Розробкою продукту керують конкурентоспроможність, комерційність і ринкові міркування. У цих галузях існує попит на релевантні та застосовні знання, особливо на знання, що виходять за межі наукових дисциплін і сфер досліджень.

Технологічні інноваційні процеси виникають із фундаментальних досліджень і нових знань у технології для створення нових та/або вдосконалених

продуктів, процесів і пропозицій послуг. Творчі здібності, уява та винахідливість освічених і кваліфікованих випускників інженерів і технологів є критично важливими атрибутами в цій галузі інновацій. Підприємства неодноразово вказували на важливу роль системи вищої освіти у підготовці випускників з відповідними теоретичними знаннями та здатністю застосовувати ці знання в промисловому та комерційному контекстах.

Життєвий цикл продукту, конкуренція та тиск на витрати обмежують можливості компаній – великих і малих – навчати людей, які мають знання наукової теорії, щодо практичного застосування знань у розробці продуктів і бізнесі. Це питання стосується як соціальних наук, так і природничих наук та техніки. Підприємства очікують, що новоспечені випускники будуть готові до роботи та здатні створювати цінності. Це також є частиною причини, чому підприємства зараз шукають інновації за межами свого бізнесу.

Тим не менш, інновації, що керуються продуктами, спираються на базу постійного генерування нових знань за допомогою наукових відкриттів. Але може знадобитися багато років, перш ніж нові відкриття приєднаються до комерційного застосування. З цих причин підприємства в переважній більшості сфер національної економіки вважають відкриття та винаходи, отримані в результаті університетських досліджень, надто передчасними для впровадження та використання в комерційних цілях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтелектуальна власність: магістерський курс : підручник / П.Г. Перерва [та ін.]; ред.: П.Г. Перерва, В.І. Борзенко, Т.О. Кобелєва ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с.

2. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2017»*: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. С. 54–57.

3. Pererva, P., Kuchynskyi, V., Kobieliieva, T., Kosenko, A., Maslak, O. Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 2021. 4 (13 (112)). Pp. 6–14.

4. Антикризисний механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.] ; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків : Віровець А.П. «Апостроф», 2012. 705 с.

5. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності : навч. посібник / П.Г.Перерва [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків, 2020. 893 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>

6. Кобелєва Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>

7. Кобелєва Т.О., Перерва П.Г. Формування системи економічної стійкості та комплаєнс захисту машинобудівного підприємства. *Економіка: реалії часу*, 2018. № 1 (35). С. 98–106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>

8. Научные основы маркетинга инноваций : монография в 3 т. Том 3. / под ред. С.Н. Ильяшенко. Сумы: ООО «Печатный дом «Папирус», 2013. 334 с.

9. Перерва П.Г. Кобелєва Т.О. Теоретичні засади комплаєнс-моніторингу в системі економічної безпеки промислового підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. *Екон. науки: зб. наук. пр.* Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 1. С. 65–72.

10. Перерва П.Г. Кобелєва Т.О. Цінова політика підприємства та її вплив на ринкову кон'юнктуру та конкурентоспроможність продукції. *Вісник НТУ «ХПІ» : зб. наук. пр. Економ. науки*. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. № 27. С. 58–61.